

Nr 50.

Av herr **Wedin m. fl.**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om upprättande av en växtförädlingsanstalt i Norrland.

Enligt samstämmig utsago från alla håll intager vårt land i fråga om arbetet på åkerbruksväxternas förädling en ledande ställning. Otvivelaktigt har också den hittills bedrivna växtförädlingen i ej ringa grad bidragit till stegrade och kvalitativt värdefullare skördar, där de genom detta arbete åstadkomna utsädesstammarna eller sorterna kunnat komma till användning. Detta gäller i första hand de sydligare provinserna av vårt land. För Norrlands jordbruk däremot har betydelsen av detta förädlingsarbete varit av lägre eller man kan säga ringa värde, jämförd med den roll det spelar uti jordbruket i de landsdelar, där klimatiska förhållanden äro mere gynnsamma. Att så verkligen är förhållandet, torde näppeligen vid opartisk bedömning kunna bestridas. Det sydsvenska jordbruket har härvidlag skänkts förmåner, som ej på långt när i samma grad kommit det i de nordligare trakterna till del.

Förklaringen till detta sakförhållande är att söka i belägenheten av de anstalter, som tagit till sin uppgift att syssla med hithörande arbete, jämte de stora klimatiska olikheter, till följd av landets långsträckthet i norr och söder, vilka karakterisera de skilda landsändarna. De båda stora förädlingsanstalterna Svalöf och Weibullsholm äro ju som bekant belägna i nästan omedelbar närhet till varandra och inom Skånes bästa jordbruksdistrikt med ett klimat, vilket genom sin mildhet ingalunda överensstämmer med det i de nordligare bygderna förefintliga.

För att ett arbete på förädling av våra åkerbruksväxter skall kunna lämna bästa resultat, torde det obestriddligen vara lämpligast, att det samma bedrives inom de provinser, för vilkas jordbruk en gång framställda sorter äro avsedda att bliva till gagn och nytta. Skälen härför äro både många och starka. Klimatet bestämmer ju i första hand vilka

såväl växtgrupper som sorter av varje särskilt växtslag, som kunna odlas i landets skilda delar. Tack vare den längre sommaren i södra Sverige, spelar sålunda sädesodlingen därstädes långt större betydelse för jordbruket än vad fallet är i Norrland. Beträffande foderväxter återigen är förhållandet omvänt. Skiljaktigheterna i vegetationstidens längd kräva även av varje särskilt växtslag olika sorter med kortare eller längre utvecklingstid, allt efter de skilda trakternas olika behov. För två- och fleråriga växter är ju kravet på vinterhärdighet långt större i Norrland än i Sydsveriges kusttrakter. Motståndskraften mot växtsjukdomar växlar ofta nog i mycket hög grad olika sorter emellan av ett och samma växtslag. Denna företeelse står otvivelaktigt mången gång i samband med både sortens härstamning och platsen, varest den odlas. Vissa sorter av uppsvensk härstamning kunna vid odling på ursprungsplatsen knappast visa tecken till sjukdomsgrepp, men vid odling längre söderut bliva de svårt härjade. I andra fall förhåller det sig tvärtom, d. v. s. en sydsvensk sort odlad längre norrut kan på den nya växtplatsen bliva svårt angripen.

De anförda exemplen peka på en del av de faktorer, vars tillvaro icke minst tar i anspråk tid och krafter vid våra förädlingsanstalter, efter vilka arbetet med förädlingen måste anpassas för att kunna fylla sitt ändamål. De peka även på något annat, och det är svårigheten och svagheten av att ha så gott som hela förädlingsverksamheten förlagd på en enda plats och i landets sydspets. Detta är något, som ock utsädesföreningen i Svalöf insett. Som bekant, har till denna tvenne filialer, en vid Ultuna och en vid Luleå, upprättats. Genom sina allt för begränsade tillgångar kunna dessa filialer dock icke bedriva ett tillräckligt omfattande arbete för att bliva av samma betydelse för respektive landsändar som Svalöf för Sydsverige. De båda nämnda filialerna torde också mindre vara avsedda för direkt förädlingsverksamhet än såsom försöksstationer för provande av vid Svalöf uppdragna sorter.

Det nordsvenska jordbruket bör emellertid kunna äga rättmätiga fordringar på att få komma i åtnjutande av samma förmåner som det sydsvenska. En växtförädlingsanstalt med tillräckliga resurser på lämplig plats i Norrland skulle otvivelaktigt bli av den allra största betydelse och bättre möjliggöra ett framgångsrikt jordbruk i denna på utvecklingsmöjligheter så rika del av vårt land.

Beträffande förläggningen av en sådan anstalt ligger det nära till hands att tänka sig en utvidgning av Svalöf-filialen vid Luleå. Däremot bör dock genast — fortfarande av klimatiska skäl — anmärkas, att en växtförädlingsanstalt med denna belägenhet knappast skulle kunna för

södra Norrland bli av större betydelse, än Svalöfsverksamheten är för norra delarne av vårt land. Klimatet därstädes torde också lägga svåra hinder i vägen för den fröodling, som i samband med och vid sidan om själva förädlingsarbetet måste bedrivas, en sak, som givetvis skulle utöva hämmande inflytande på förädlingsarbetets resultat. Södra Norrland däremot erbjuder möjligheter till en framgångsrik fröodling — exempel härpå finnes från Jämtlands och Vesternorrlands län — och då just dessa provinser i sig innesluta de bästa jordbruksdistrikten och de rikaste utvecklingsmöjligheterna, torde en blivande anstalt förläggas till dessa trakter. En anstalt med detta läge komme, strängt taget, att ligga i mitten av landet och ungefär mitt emellan de båda nämnda filialerna Ultuna och Luleå, vilka båda två borde bibehållas såsom försöksstationer.

Riksdagen har för icke länge sedan anvisat medel till avlöning åt en statskonsulent i fröodling för spridande av upplysning i till fröodlingen hörande frågor samt lämnat anslag till premieringar etc. för fröodlingens främjande. För att sådana anslag skola bliva fullt utnyttjade bör det också sörjas för, att det växtmaterial, vilket vid fröodlingen kommer till användning, är det bästa möjliga. Genom sitt nyligen förhöjda anslag till Sveriges utsädesförening i Svalöf har också Riksdagen redan behjärtat denna sak, ehuru detta anslag, såsom redan påpekats, ej kan komma jordbruket i landets skilda delar till godo i lika hög grad. Först genom upprättande av en ny växtförädlingsanstalt i enlighet med här ovan gjorda förslag torde denna fråga få anses nöjaktigt ordnad.

Med anledning av vad sålunda blivit anfört få vi härmed vördsamt anhålla,

att Riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t gör framställning om att Kungl. Maj:t måtte utreda dels nödvändigheten av en växtförädlingsanstalt i Norrland, dels var den bör förläggas och dels omfånget av det behov, anstaltens verksamhet har att fylla, samt till Riksdagen göra de framställningar, som av utredningen visa sig vara påkallade.

Stockholm den 23 januari 1914.

A. J. Wedin.

P. E. Hedström.

I motionens syfte instämma:

Emil Molin,
Dombäcksmark.

G. F. Lundgren,
Björna.

Jonas Jonsson.

Rob. Karlsson

J. R. Sundström.

Johan Olofsson.

Ing. Bergman.

W. Bäckström.
